lyno stiklo akute.

Moters kape Nr. 6 ir vaikų kapuose Nr. 3, 5 rasti 6 smeigtukai-segtukai su rutulio formos galu (adata 1 mm storio, 2-4,8 cm ilgio).

Rasti ir 2 kryžiukai. Vyro kape Nr. 66 rastas alavinis (?) kryžiukas (vienoje pusėje ženklai, kitoje įrašas senąja rusų kalba). Vaiko kape Nr. 46 rastas stilizuotas perlamutrinis kryžiukas.

Remiantis šiais radiniais, negalima kalbėti apie kokius pagonybės reliktus Leipalingyje XVI-XVII a.

Povilas Tebelškis

BUIVĖNŲ PLOKŠTINIS KAPINYNAS

Buivėnų kapinynas yra Kupiškio raj. Noriūnų apyl., kaimo R pakraštyje, apie 100 m į V nuo vieškelio Kupiškis-Palėvenė. Lėvens slėnio dešiniajame šlaite esąs maždaug 13 m aukščio iškyšulys vadinamas "Milžinų kapais". Jį iš Š ir P supa daubos, iš R - Lėvens slėnis, o V jis susijungia su dirbamais laukais.

Valstybės archeologijos komisija yra surinkusi žinių apie šio kapinyno radinius. 1935 m. užpildytoje anketoje nurodoma, kad Žalnieriūno sklype rasta senų įrankių, grandelių. Ilgą laiką kapinyno teritorija buvo ariama (nustota arti maždaug prieš 10 metų).

1983 m. liepos mėn. kapinyno žvalgomuosius kasinėjimus atliko MMT. Ištirtas 64 m^2 plotas, iškasta 13 kapų, surinkti 48 radiniai, daugiausia monetos. Kapuose Nr. 4, 5, 7, 11, 12, 13 palaidoti vyrai, Nr. 9, 10 - moterys, o mirusiųjų, palaidotų kapuose Nr. 1, 6, 8, lytis nenustatyta. Suardytuose kapuose Nr. 2, 3, atrodo, buvo palaidoti vaikai. Mirusieji laidoti molingame grunte

0,2-0,7 m gylyje. Kapų duobių kontūrai neišsiskiria. Tik kape Nr. 7 pasisekė aptikti menkų medinio karsto liekanų. Mirusieji palaidoti aukštielninki, ištiestomis kojomis, sulenktomis per alkūnes ir sukryžiuotomis dubens srityje rankomis. Iš 13 mirusiųjų 6 palaidoti galva į ŠV, 6 - į PV ir 1 - į V.

Įkapių aptikta 10 kapų (jų nebuvo kapuose Nr. 3, 7, 8). Daugiausia įkapių (po 7) buvo kapuose Nr. 1 ir 4, mažiausia - kapuose Nr. 2 ir 5. Kadangi daugiau kaip 70 % aptiktų kapų daugiau ar mažiau apardyti, gali būti, kad įkapių mirusiesiems buvo įdėta ir daugiau, bet jos neišliko.

Kaip minėta, daugiausia surasta monetų - 36 (9 kapuose). Jų kiekis viename kape gana įvairus - nuo vienos (k. 5) iki 6 (k. 4, 9). Monetų vieta kapuose labai įvairi: rankų srityje (k. 1, 9), prie juosmens (k. 4, 6, 10), galvūgalyje (k. 5, 6, 13), po kaukole (k. 12). Kai kurios monetos buvusios odinėse piniginėse. Jų liekanų rasta kapuose Nr. 1, 10, 11. Pastarajame piniginė gulėjo dubens srityje. Ji pusapvalės formos, 14,5x9,0 cm dydžio. Tarp kapinyne aptiktų monetų vyrauja Kristinos (6), Zigmanto Vazos (5), Gustavo Adolfo (3) šilingai, Žygimanto Augusto denarai ir dvidenariai (5). Rasta taip pat Aleksandro Jogailaičio, Žygimanto Senojo, Stepono Batoro kaldintų monetų (monetų priklausomybę nustatė V. Aleksiejūnas). Ankstyviausios ir įdomiausios monetos rastos 50-55 m. amžiaus vyro kape Nr. 13, padėtos mirusiojo galvūgalyje. Tai sidabrinės Lietuvos monetėlės, kurių vienoje pusėje yra vytis, o kitoje - Gedimino stulpai (Stiebų vartai). Tokios monetos ŠR Lietuvoje rastos pirmą kartą.

Antrąją radinių grupę sudaro peiliai. Jų iš viso rasta 5: 4 kriauniniai kapuose Nr. 1, 4, 10, 11 ir 1 įtveriamasis kape Nr.13. Peiliai smarkiai sunykę ir nei savo išvaizda, nei vieta kape

(juosmens srityje) niekuo nesiskiria nuo kituose kapinynuose randamų analogiškų įkapių.

Žiedai rasti tik 2: vienas (deformuotas) apardytame kape Nr. 2, o kitas - atsitiktinis radinys. Pirmasis padarytas iš 3, antrasis - iš 4 žalvarinių vielučių, viršutinėje žiedo pusėje susuktų į spiralę.

Atskirai reikėtų aptarti du retesnius radinius. Vienas jų, kaulinis adiklis, rastas kape Nr. 6 po dešinės rankos ir dubens kaulais. Jo ilgis 11 cm, plačiajame gale 1,2 cm atstumu nuo krašto išgręžta 0,6 cm skersmens skylutė. Šis įrankis rastas kartu su Kristinos ir Gustavo Adolfo šilingais. Kitas rečiau sutinkamas radinys alavinis verpstukas rastas kape Nr. 10 virš 55 m. amžiaus moters, prie kairiojo žandikaulio. Verpstukas cilindro formos, į vieną galą kiek siaurėjantis. Jo aukštis 0,9-1,0 cm, o skylutės diametras - 1,1-1,3 cm.

Neatsižvelgiant į kai kuriuos ankstyvesnius radinius (pirmąsias lietuviškas monetas), kapinynas gali būti datuojamas XVI-XVII a. Kasinėjimai parodė, kad jis užėmė nedidelį plotą iškyšulio R dalyje, kitose tirtose vietose kapų nerasta.

Vytautas Urbanavičius

GERVĖNŲ ŠIURPKALNIO TYRINĖJIMAI

1973 m., tyrinėjant Dubysos aukštupio slėnyje esančius archeologinius paminklus, kraštotyrininkai parodė kalną, vadinamą Šiurpkalniu. Esą čia "švedai žmones pjovę". Kažkada, kasant žvyrą, čia buvę rasta kaulų.

Šiurpkalnis - tai apie 10 m pločio iškyšulys dešiniojo Dubysos intako Spalvės dešiniajame krante (Šiaulių raj., Gervėnų